

สรุปผลการประชุมวุฒิสภา
ครั้งที่ ๒๔ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง)
วันอังคารที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

โดย สำนักงานประชุม สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

วันอังคารที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ เวลา ๐๙.๔๐ นาฬิกา ณ ห้องประชุมวุฒิสภา อาคารรัฐสภา (เกียกกาย) ศาสตราจารย์พิเศษพรเพชร วิชิตชลชัย ประธานวุฒิสภา เป็นประธานของที่ประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๒๔ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง) โดยมี พลเอก สิงห์ศึก สิงห์ไพร รองประธานวุฒิสภา คนที่หนึ่ง และนายศุภชัย สมเจริญ รองประธานวุฒิสภา คนที่สอง ผลัดเปลี่ยนกันทำหน้าที่ประธานของที่ประชุม

ก่อนเข้าสู่ระเบียบวาระการประชุม ศาสตราจารย์พิเศษพรเพชร วิชิตชลชัย ประธานวุฒิสภา ได้อนุญาตให้สมาชิกวุฒิสภาปรึกษาหารือปัญหาที่เกี่ยวกับความเดือดร้อนของประชาชนหรือปัญหาอื่นใด ตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๑๘ จำนวน ๑๐ คน เป็นเวลาพอสมควร

เมื่อครบองค์ประชุมแล้ว ประธานของที่ประชุมได้กล่าวเปิดประชุมและดำเนินการประชุมตามระเบียบวาระการประชุม สรุปผลการประชุมได้ ดังนี้

(๑) เรื่องที่ประธานจะแจ้งต่อที่ประชุม	(ไม่มี)
(๒) รับรองรายงานการประชุม	(ไม่มี)
(๓) กระทู้ถาม	(ไม่มี)
(๔) เรื่องที่คณะกรรมการพิจารณาเสร็จแล้ว	จำนวน ๓ เรื่อง

๔.๑ รายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อผลักดันกฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดต่อเด็กผ่านสื่อออนไลน์
ซึ่งคณะกรรมการการพัฒนาสังคม และกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส
พิจารณาเสร็จแล้ว

ผลการพิจารณา

ประธานคณะกรรมการการพัฒนาศักยภาพ และกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส (นายวัลลภ ตังคณานุรักษ์) คณะทำงานเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อออนไลน์ ในเด็กและเยาวชน (นางศรिता ตันทะอติพานิช) และอัยการจังหวัดประจำสำนักงานอัยการสูงสุด (นายมาร์ค เจริญวงศ์) ได้ร่วมกันเสนอรายงานต่อที่ประชุม สรุปได้ว่า รายงานการพิจารณาศึกษาค้นคว้าวิจัย มีเนื้อหาในภาพรวมเกี่ยวกับปัญหาภัยออนไลน์ที่กระทบต่อเด็กและเยาวชน ซึ่งทวีความรุนแรง และรวดเร็วขึ้นในปัจจุบัน โดยเด็กและเยาวชนจำนวนมากใช้เวลาอยู่กับสื่อออนไลน์เกือบตลอดเวลา โดยเฉพาะในช่วงสถานการณ์ระบาด COVID-19 ในขณะที่มาตรการคุ้มครองป้องกันเด็กจากภัยออนไลน์ ก็ย่อหย่อนลง เนื่องจากไม่สามารถจัดกิจกรรมรณรงค์เพื่อการออนไลน์อย่างปลอดภัยได้ตามปกติ ภัยออนไลน์นำไปสู่ผลกระทบในด้านลบเพิ่มขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการเสพติดเกมและอินเทอร์เน็ต การกลั่นแกล้งรังแกกัน การล่อลวง และละเมิดทางเพศ ในกรณีนี้ คณะกรรมการจึงได้แต่งตั้งคณะทำงานเสริมสร้างการรู้เท่าทันสื่อออนไลน์ในเด็กและเยาวชน เพื่อพิจารณาศึกษาและผลักดันกฎหมายรวมทั้งการจัดการปัญหาการใช้สื่อออนไลน์ของเด็กไทย โดยมีข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหา จำนวน ๓ ด้าน กล่าวคือ (๑) ด้านสังคม ควรส่งเสริมการวิจัยและจัดการความรู้ พัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชน ให้สามารถป้องกันตนเอง พัฒนาศักยภาพครอบครัวและบุคคลแวดล้อมให้สามารถดูแลเด็กได้ เผยแพร่สื่อสารสาธารณะเพื่อสร้างความตระหนักรู้เท่าทันสื่อและภัยออนไลน์ และสนับสนุนการมีกฎหมายที่เท่าทันสถานการณ์เพื่อรับมือกับภัยออนไลน์รูปแบบใหม่ (๒) ด้านการสื่อสารและสร้างการมีส่วนร่วม ควรส่งเสริมสื่อดี ปลอดภัย และสร้างสรรค์ ส่งเสริมมาตรการความร่วมมือทุกภาคส่วน ในการกำกับดูแลและเฝ้าระวังป้องกันภัยออนไลน์ และควรกำหนดให้มีวันอินเทอร์เน็ตปลอดภัยแห่งชาติ เพื่อสร้างความตระหนักรู้เช่นเดียวกับระดับสากล และ (๓) ด้านกฎหมาย ควรปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้ทันสมัย บังคับใช้กฎหมายที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพ พัฒนาระบบข้อมูลผู้กระทำผิดและผู้เสียหาย มีระบบส่งต่อข้อมูลเพื่อทุกหน่วยงานสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ควรสนับสนุนให้มีร่างบทบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดต่อเด็กผ่านสื่อออนไลน์เพื่อให้ความช่วยเหลือคุ้มครองเด็ก ให้ได้มากขึ้นและโดยเร็วที่สุดจากภัยออนไลน์ประเภทต่าง ๆ อาทิ การส่งหรือส่งต่อข้อความทางเพศที่ไม่เหมาะสม (Sexting) การล่อลวงเพื่อวัตถุประสงค์ทางเพศ (Grooming) การข่มขู่เพื่อประโยชน์ในทางเพศ (Sextortion) การคุกคามออนไลน์ (Cyberstalking) และการระรานออนไลน์ (Cyberbullying)

ภายหลังที่คณะกรรมการได้เสนอรายงานต่อที่ประชุมแล้ว ประธานของที่ประชุม ได้อนุญาตให้สมาชิกวุฒิสภาอภิปรายแสดงความคิดเห็น สรุปได้ว่า สมาชิกเห็นชอบกับข้อเสนอของคณะกรรมการ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความคุ้มครองต่อเด็กและเยาวชนอย่างครอบคลุม โดยเป็นความคุ้มครองในทุกมิติจากภัยของสื่อออนแอร์ (On-Air) สื่อออนไลน์ (On-line) และสื่อออนกราวด์ (On-Ground) ที่ไม่เหมาะสม นอกจากความคุ้มครองตามบทบัญญัติลักษณะ ๙ ความผิดเกี่ยวกับเพศ ในประมวลกฎหมายอาญา (มาตรา ๒๗๖ ถึง มาตรา ๒๘๗) รวมทั้งให้ความช่วยเหลือเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ ไม่ถูกใช้ความรุนแรงหรือปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม และได้รับการบำบัด ฟื้นฟู

และเยียวยาในฐานะผู้ถูกระงับการกระทำตามมาตรา ๗๑ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญ อย่างไรก็ตาม โดยที่หลักแห่งการใช้กฎหมายมีทั้งกฎหมายสารบัญญัติซึ่งเป็นกฎหมายที่บัญญัติว่าการกระทำใดเป็นความผิด และกำหนดบทลงโทษไว้ และกฎหมายวิธีสบัญญัติซึ่งเป็นกฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการหรือวิธีพิจารณาคดี ฉะนั้น การปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดต่อเด็กผ่านสื่อออนไลน์ จึงควรมีการพิจารณาศึกษา กฎหมายต่างประเทศเพิ่มเติม อาทิ สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา และประเทศอื่น ๆ อีกทั้งควรเปิดโอกาสให้มูลนิธิภาคเอกชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการเป็นเครือข่ายเกี่ยวกับการกระทำความผิดต่อเด็ก โดยให้ความสำคัญกับเด็กและเยาวชนหรือผู้ถูกระงับการกระทำ เพื่อมิให้เป็นการเปิดช่องว่างให้บุคคลเหล่านี้ต้องถูกเอาเปรียบจากผู้ใช้กฎหมายและสภาวะแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวยอื่น ๆ

หลังจากการอภิปรายของสมาชิกวุฒิสภา ประธานคณะกรรมการได้ตอบชี้แจง สรุปได้ว่า คณะกรรมการขอรับข้อเสนอแนะในประเด็นการคุ้มครองอย่างครอบคลุมทั้งต่อตัวเด็ก ครอบครัว และชุมชน การดำเนินงานร่วมกับสหวิชาชีพ องค์การภาคเอกชน มูลนิธิ สมาคม และอาจารย์มหาวิทยาลัย ตลอดจนประเด็นข้อเสนอแนะต่าง ๆ เพื่อผลักดันให้มีกฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดต่อเด็กผ่านสื่อออนไลน์ต่อไป

ที่ประชุมพิจารณาแล้วเห็นชอบด้วยกับรายงานพร้อมทั้งข้อเสนอแนะของ คณะกรรมการ และมีมติให้ส่งรายงานพร้อมทั้งข้อเสนอแนะดังกล่าวไปยังคณะรัฐมนตรีต่อไป

๔.๒ รายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับการแก้ปัญหา คนล้นคุก การเตรียมการสร้างอาชีพและโอกาสทางสังคมของผู้พ้นโทษเพื่อแก้ปัญหาความยากจน และลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม

ซึ่งคณะกรรมการการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำพิจารณาเสร็จแล้ว

ผลการพิจารณา

รองประธานคณะกรรมการการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ คนที่สอง (นายพลเดช ปิ่นประทีป) และประธานคณะทำงานพิจารณาศึกษาการแก้ปัญหาคนล้นคุกสู่การลดความเหลื่อมล้ำในสังคม (นายชาญเชาวน์ ไชยานุกิจ) ได้ร่วมกันเสนอรายงานต่อที่ประชุม สรุปได้ว่า ปัญหาผู้ต้องขังล้นคุกเป็นปัญหาสำคัญและควรแก้ปัญหอย่างเป็นระบบ เนื่องจากปัญหาการกระทำความผิดทางอาญาจนเกิดปัญหาผู้ต้องขังล้นคุกเป็นสิ่งที่แสดงออกถึงปัญหารากฐานที่เกี่ยวข้องกับความยากจน และความเหลื่อมล้ำทางสังคม คณะกรรมการได้จัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการแก้ปัญหา ดังกล่าวที่มุ่งเน้นการเตรียมการสร้างอาชีพและโอกาสทางสังคมของผู้พ้นโทษเพื่อแก้ปัญหาความยากจน และลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ๑๐ ประการ ประกอบด้วย ข้อเสนอเชิงนโยบายในการแก้ปัญหาด้านน้ำ โดยการเสนอให้ส่วนราชการโดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมต้องร่วมมือกัน มาตรการทางกฎหมายเพื่อลดจำนวนผู้ต้องขังเข้าอย่างเป็นรูปธรรม เช่น การลดทอนความเป็นโทษทางอาญา (Decriminalization) การเข้าถึงสิทธิในการขอลดโทษชั่วคราวระหว่างพิจารณา การใช้มาตรการอื่นแทนการลงโทษจำคุก การได้รับสิทธิขอลดโทษ การพักโทษ การกักขังที่บ้าน

หรือการคุมประพฤติ และมาตรการอื่น ๆ เช่น การขอบริการสังคมแทนการกักขังในกรณีไม่มีเงินชำระค่าปรับ ข้อเสนอเชิงนโยบายในการแก้ปัญหากลางน้ำ โดยการเสนอให้กระทรวงยุติธรรม โดยกรมราชทัณฑ์ นำระบบจำแนกผู้ต้องขังรายบุคคล (Classification) มาปรับใช้ให้เกิดผลในทางปฏิบัติจริงอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อวางแผนการพัฒนาพฤตินิสัย การพัฒนาทักษะความรู้และทักษะชีวิต การพัฒนาทักษะอาชีพ โดยสร้างความร่วมมือกับผู้ประกอบการ การพัฒนาระบบเรือนจำให้มีความพร้อมในการดูแลผู้ต้องขังอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อเตรียมคนคืนสู่สังคม ข้อเสนอเชิงนโยบายในการแก้ปัญหาปลายน้ำ โดยการเสนอให้ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชนร่วมมือกันดำเนินการ กล่าวคือ เมื่อผู้ต้องขังออกจากเรือนจำสู่สังคมแล้ว กรมราชทัณฑ์ กรมคุมประพฤติ ครอบครัว ชุมชน สังคม รวมทั้งภาคส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องต้องมีกลไกเชื่อมโยงการทำงานระหว่างกันโดยมีมาตรการเพื่อให้โอกาสคืนคนดีสู่สังคม กลไกทางสังคมโดยเฉพาะภาครัฐ ภาคเอกชน วิชาชีพเพื่อสังคม (Social Enterprise) และภาคประชาสังคมเข้ามามีบทบาทช่วยเหลือด้านอาชีพ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเฉพาะกิจในการแก้ปัญหาการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อ COVID-19 ในเรือนจำ โดยการเสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาผลักดันให้เกิดการใช้มาตรการอื่นแทนการจำคุกระยะสั้นสำหรับผู้กระทำผิดคดีไม่รุนแรง เพื่อลดปริมาณประชากรที่จะเข้าสู่เรือนจำ โดยเฉพาะผู้กระทำผิดที่เป็นกลุ่มเสี่ยงที่จะติดเชื้อ COVID-19 และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายอื่น ๆ โดยการเสนอให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องร่วมกันดำเนินการให้มีกลไกรองรับการปรับเปลี่ยนกรอบความคิดเกี่ยวกับความผิดที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดจากการทำสงครามกับยาเสพติด ไปเป็นการใช้สาธารณสุขสู่การแก้ปัญหาเสพติด และเสนอให้กระทรวงยุติธรรมจัดให้มีแผนปฏิบัติการบูรณาการเกี่ยวกับการสร้างอาชีพและโอกาสทางสังคมของผู้พ้นโทษเพื่อแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ภายใต้แผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ที่ดำเนินการโดยคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (กพยช.) รวมทั้งเสนอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องบูรณาการการทำงานร่วมกันโดยใช้โปรแกรมหรือแพลตฟอร์มการทำงานร่วมกันเพื่อสร้างความเป็น “หุ้นส่วนทางสังคม” ตลอดจนเสนอให้รัฐบาลให้ความสำคัญกับการจัดให้มีมาตรการทางนโยบาย กฎหมายและงบประมาณที่ชัดเจนเพื่อสนับสนุนการดำเนินการตามข้อเสนอเชิงนโยบายดังกล่าวข้างต้นทั้งระบบ นอกจากนี้ยังเสนอให้รัฐบาลผลักดันการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพของผู้พ้นโทษ และเสนอให้มีองค์กรของรัฐรับผิดชอบโดยตรงเพื่อให้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบในระยะยาว

ภายหลังที่คณะกรรมการฯ ได้เสนอรายงานต่อที่ประชุมแล้ว ประธานของที่ประชุมได้อนุญาตให้สมาชิกวุฒิสภาอภิปรายแสดงความคิดเห็น สรุปได้ว่า ปัญหาคนล้นคุกเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ เห็นด้วยกับรายงานและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายของคณะกรรมการฯ และเห็นว่า การเตรียมความพร้อมของนักโทษทั้งร่างกายและจิตใจ การให้การศึกษาและอาชีพ เพื่อคืนคนดีสู่สังคมนั้น เป็นเรื่องสำคัญและเร่งด่วนที่จะต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยเห็นด้วยกับการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการบูรณาการเกี่ยวกับการสร้างอาชีพและโอกาสทางสังคมของผู้พ้นโทษเพื่อแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ภายใต้แผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ ที่ดำเนินการโดยคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (กพยช.) ทั้งนี้ เห็นควรสนับสนุน

และส่งเสริมให้นำโครงการการทำสมาธิของสถาบันพลังจิตตานุภาพมาบำบัดนักโทษและควรดำเนินโครงการคลินิกจิตสังคมบำบัดของศาลยุติธรรมซึ่งเป็นโครงการที่มีเงินกองทุนช่วยเหลือผู้ต้องหาในการต่อสู้คดีต่อไป รวมทั้งเห็นควรนำที่ดินว่างเปล่าของรัฐมาจัดสรรเพื่อทำการฝึกอาชีพให้แก่นักโทษตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ในส่วนของกรมราชทัณฑ์ควรจัดให้มีการยืนยันความประพฤติของผู้ต้องขังเพื่อเป็นการลดการตีตราโดยสังคม อันจะทำให้ผู้ต้องขังกลับคืนสู่สังคมได้และสามารถมีอาชีพได้ต่อไป นอกจากนี้ควรมีการปลูกจิตสำนึกของวัยรุ่นที่เป็นกลุ่มเสี่ยงที่จะเกี่ยวข้องกับยาเสพติดหรือเป็นผู้เสพยา โดยการจัดให้มีการฝึกอบรมหรือจัดทำบันทึกสัญญาที่จะไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดด้วยความร่วมมือของเจ้าหน้าที่รัฐและผู้นำท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม ในการแก้ปัญหาคนล้นคุกควรแก้ปัญหาที่ต้นเหตุ โดยการทำให้ผู้ติดยาเสพติดลดลงหรือหมดไปด้วยการหาวิธีการหรือมาตรการป้องกันไม่ให้เกิดซ้ำที่ไม่ใช่มาตรการทางกฎหมาย นอกจากนี้ ในการนำข้อเสนอไปปฏิบัติควรสร้างให้เกิดความสมดุลระหว่างการแก้ปัญหาคนล้นคุกกับการคำนึงถึงความปลอดภัยของสังคมและการกระทำคามผิดซ้ำของผู้ต้องโทษ

ประธานคณะทำงานพิจารณาศึกษาการแก้ปัญหาคนล้นคุกสู่การลดความเหลื่อมล้ำในสังคม (นายชาญเชาวน์ ไชยานุกิจ) ได้ตอบชี้แจงว่า โครงการทำสมาธิของสถาบันพลังจิตตานุภาพ กระทรวงยุติธรรมได้นำมาใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๘ และได้รับผลเป็นอย่างดี โดยได้กำหนดเป็นเงื่อนไขความประพฤติของผู้ต้องขังทั่วประเทศ ในส่วนคลินิกจิตสังคมซึ่งเป็นโครงการของศาลยุติธรรมนั้น ในปัจจุบันได้ถูกบรรจุอยู่ในแผนการขับเคลื่อนประมวลกฎหมายยาเสพติดของกระทรวงยุติธรรมแล้ว ซึ่งจะพัฒนาให้เป็นระบบที่ชัดเจนขึ้นต่อไป ในส่วนการขอรับการจัดสรรงบประมาณในลักษณะการบูรณาการตามแผนนั้น เห็นว่ากระทรวงยุติธรรมได้บรรจุไว้ในแผนแม่บทการพัฒนากระบวนการยุติธรรมแห่งชาติเรียบร้อยแล้ว ทั้งนี้ จากคำแนะนำของสมาชิกที่เห็นว่ารายงานฉบับนี้ควรเน้นในเรื่องการป้องกันอาชญากรรมของประเทศที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งความโปร่งใส ความเป็นธรรมและประสิทธิผลของการดำเนินการในระดับปฏิบัติเพื่อให้เกิดความสมดุลของการลงโทษผู้กระทำความผิด และการบริหารการบังคับโทษ เพื่อให้โอกาสผู้กระทำความผิดคืนสู่สังคมนั้น คณะกรรมาธิการขอเน้นย้ำรับคำแนะนำของสมาชิกไปพิจารณาและปรับปรุงในโอกาสต่อไป

ที่ประชุมพิจารณาแล้วเห็นชอบด้วยกับรายงานพร้อมทั้งข้อเสนอแนะของคณะกรรมาธิการ และมีมติให้ส่งรายงานพร้อมทั้งข้อเสนอแนะดังกล่าวไปยังคณะรัฐมนตรีต่อไป

**๔.๓ รายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง การศึกษาของกองทัพพรองรับศตวรรษที่ ๒๑
ซึ่งคณะกรรมาธิการการทหารและความมั่นคงของรัฐพิจารณาเสร็จแล้ว**

ผลการพิจารณา

ประธานคณะกรรมาธิการการทหารและความมั่นคงของรัฐ (พลเอก บุญสร้าง เนียมประดิษฐ์) และกรรมาธิการ (นางสาวปิยฉัตร วานเฉลิม) ได้ร่วมกันเสนอรายงานต่อที่ประชุม สรุปได้ว่า คณะกรรมาธิการ

ได้พิจารณาศึกษาสมรรถนะ ความรู้ และทักษะของกำลังพลชั้นสัญญาบัตรที่พึงประสงค์ของกองทัพ และที่กองทัพต้องพัฒนาเพิ่มเติม ซึ่งได้แก่ ความเป็นทหารอาชีพ การปฏิบัติการร่วมการปฏิบัติการทางทหารนอกเหนือจากสงคราม และทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ ให้สามารถปฏิบัติภารกิจของกองทัพให้เกิดผลสัมฤทธิ์ รวมถึงเสนอแนะแนวทางการพัฒนาและปรับปรุงระบบการศึกษาของกองทัพให้สามารถผลิตกำลังพลชั้นสัญญาบัตร ที่มีสมรรถนะ ความรู้ และทักษะ ที่พึงประสงค์ สอดคล้องกับสถานการณ์โลกในศตวรรษที่ ๒๑ โดยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ๔ ประการเสนอต่อที่ประชุม ได้แก่ (๑) การปรับแผน/ยุทธศาสตร์การพัฒนากองทัพให้มีทิศทางที่ชัดเจนและสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมด้านความมั่นคงในอนาคตและบทบาทหน้าที่ของกองทัพ (๒) การประเมินสถานะแวดล้อมด้านความมั่นคง การวิเคราะห์ความเสี่ยง (Risk analysis) ที่กระทบต่อความมั่นคงของประเทศอย่างสม่ำเสมอ (๓) การกำหนดภารกิจของกองทัพให้ชัดเจน และจัดลำดับความสำคัญของภารกิจให้สอดคล้องกับการประเมินสถานะแวดล้อมด้านความมั่นคง และ (๔) การปรับระบบการบริหารการศึกษาของกองทัพให้มีเอกภาพ สามารถตอบสนองต่อการพัฒนากำลังพลให้มีสมรรถนะ ความรู้ และทักษะที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ ๒๑ นั้น คณะกรรมาธิการได้แบ่งตามองค์ประกอบสำคัญ ๔ ประการ ได้แก่ การบริหารจัดการ ผู้สอน หลักสูตรการจัดการเรียนการสอนและสิ่งอำนวยความสะดวก และผู้เรียน ซึ่งกองทัพจะต้องมีการพัฒนาองค์ประกอบสำคัญทั้ง ๔ ประการดังกล่าว รวมทั้งองค์ประกอบพื้นฐานทางการศึกษาในทุกมิติ เพื่อยกระดับผลิตภาพ (Productivity) ชีตความสามารถ (Capability) ไปจนถึงกระบวนทัศน์ (Paradigm) ต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ให้สามารถตอบโจทย์การพัฒนากำลังพลชั้นสัญญาบัตรให้มีสมรรถนะ ความรู้ และทักษะที่เหมาะสม สามารถปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับสถานการณ์โลกในศตวรรษที่ ๒๑ ต่อไป

ภายหลังที่คณะกรรมาธิการได้เสนอรายงานต่อที่ประชุมแล้ว ประธานของที่ประชุมได้อนุญาตให้สมาชิกวุฒิสภาได้อภิปรายแสดงความคิดเห็น สรุปได้ว่า ผลการศึกษาของคณะกรรมาธิการ สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันที่อยู่ระหว่างการปฏิรูปประเทศ โดยมีข้อเสนอแนะเรื่อง (๑) การจัดหลักสูตรการศึกษาทางทหารของกองทัพ ให้จัดการศึกษาหรือเทียบโอนวุฒิมหาวิทยาลัย ในระดับสูงกว่าปริญญาตรีได้ เพื่อรองรับการมีงานทำในอาชีพอื่น หากมีการออกจากราชการก่อนเกษียณอายุราชการ (๒) สมรรถนะ ความรู้ และทักษะของกำลังพลชั้นสัญญาบัตรที่กองทัพต้องพัฒนาเพิ่มเติม จะต้องรักษาสมดุลระหว่างความเป็นทหารอาชีพ และการปฏิบัติการร่วมการปฏิบัติการทางทหารนอกเหนือจากสงคราม ที่อาจมีการบังคับใช้กฎหมายแล้วมีผลกระทบต่อประชาชน (๓) เพื่อให้บรรลุผลในการเพิ่มสมรรถนะกำลังพล สอดคล้องกับสถานการณ์โลกในศตวรรษที่ ๒๑ ควรปรับลดงบประมาณของกระทรวงกลาโหม ในส่วนงบบุคลากร แล้วไปปรับเพิ่มงบด้านเทคโนโลยี เพื่อให้กองทัพมีอาวุธยุทโธปกรณ์ที่ทันสมัย สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ และความต้องการของประชาชนที่ต้องการเห็นกองทัพขนาดเล็ก แต่มีประสิทธิภาพสูง (๔) ควรสร้างองค์ความรู้เพิ่มเติมให้กับกำลังพลในเรื่องการต่างประเทศ สนธิสัญญาที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคง ภาวะโลกร้อน เทคโนโลยีด้านพลังงาน ซึ่งจะสนองตอบนโยบาย การขับเคลื่อน BCG (Bio-Circular-Green Economy) เป็นวาระแห่งชาติของรัฐบาลด้วย

รองประธานคณะกรรมการธิการ คนที่หนึ่ง (พลเอก วรพงษ์ สง่าเนตร) ได้ตอบชี้แจงสรุปได้ว่า เรื่องการเทียบโอนวุฒิการศึกษา การศึกษาในระดับที่สูงกว่าปริญญาตรี ปัจจุบัน บางสถาบัน ได้ดำเนินการจัดการศึกษาแล้ว เช่น โรงเรียนเสนาธิการทหาร วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ภายใต้ความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยภายนอก สำหรับข้อสังเกตในประเด็นการบังคับใช้กฎหมายตามภารกิจของทหาร ที่อาจกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน ได้มีการกำหนดหลักสูตรเพิ่มเติมเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวแล้ว ส่วนเรื่องการลดกำลังพล การเพิ่มขีดความสามารถของกำลังพล/สมรรถนะด้านเทคโนโลยีของกองทัพ เป็นนโยบายในภาพรวมของกระทรวงกลาโหมอยู่แล้ว แต่โดยที่ การศึกษาในครั้งนี้ มุ่งศึกษาสมรรถนะ ความรู้ และทักษะของกำลังพลชั้นสัญญาบัตรที่พึงประสงค์ และจำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ การเพิ่มขีดความสามารถของกำลังพล จึงเป็นเรื่องการสร้างองค์ความรู้เป็นหลัก และสุดท้ายข้อเสนอเรื่องงบประมาณให้ลดงบรายจ่ายประจำ (งบบุคลากร) เพิ่มงบพัฒนาด้านเทคโนโลยีนั้น เห็นว่าในขณะนี้เมื่อไม่มีงบประมาณเพียงพอ จึงต้องมีกำลังพลที่เพียงพอก่อน

ที่ประชุมพิจารณาแล้วเห็นชอบด้วยกับรายงานพร้อมข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ และมีมติให้ส่งรายงานพร้อมทั้งข้อเสนอแนะดังกล่าวไปยังคณะรัฐมนตรีต่อไป

(๕) เรื่องที่ค้างพิจารณา

(ไม่มี)

(๖) เรื่องที่เสนอใหม่

จำนวน ๒ เรื่อง

๖.๑ รายงานการปฏิบัติงานของศาลปกครองและสำนักงานศาลปกครอง ประจำปี ๒๕๖๓ (ตามมาตรา ๙๓ ประกอบมาตรา ๙๐ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒)

ผลการพิจารณา

ในการพิจารณารายงานการปฏิบัติงานของศาลปกครองและสำนักงานศาลปกครอง ของที่ประชุมวุฒิสภา เลขาธิการสำนักงานศาลปกครอง (นางสมฤดี ธัญญสิริ) กับคณะ ได้เข้าร่วมชี้แจง ต่อที่ประชุมวุฒิสภา

จากนั้น ประธานของที่ประชุมได้อนุญาตให้คณะกรรมการธิการการกฎหมาย การยุติธรรม และการตำรวจ ซึ่งประธานวุฒิสภามอบหมายให้พิจารณาศึกษารายงานดังกล่าว โดยกรรมการ (นายธานี อ่อนละเอียด) ได้แถลงผลการพิจารณาศึกษาต่อที่ประชุม สรุปได้ว่า คณะกรรมการมีความเห็นและข้อสังเกตใน ๗ ประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

๑. จากรายงานการปฏิบัติงานของศาลปกครองและสำนักงานศาลปกครอง ประจำปี ๒๕๖๓ หน้า ๖ บทสรุปผู้บริหาร ส่วนที่ ๒ ผลการดำเนินงานที่สำคัญ ๑) การพิจารณาพิพากษาคดีด้วยความถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ ศาลปกครองมีคดีรับผิดชอบทั้งหมด จำนวน ๓๗,๐๔๙ คดี พิจารณาพิพากษาคดีแล้วเสร็จ จำนวน ๑๐,๗๔๗ คดี คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๐๑

และมีคดีที่อยู่ระหว่างการพิจารณา จำนวน ๒๖,๓๐๒ คดี (ข้อมูล ณ วันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๓) จำแนกเป็นคดีที่อยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลปกครองสูงสุด จำนวน ๑๒,๑๖๓ คดี และเป็นคดีที่อยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลปกครองชั้นต้น จำนวน ๑๔,๑๓๙ คดี ในคดีของศาลปกครองชั้นต้นเมื่อจำแนกตามเรื่องที่ฟ้องปรากฏว่า คดีเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล วินัย สิทธิประโยชน์และองค์กรวิชาชีพ เป็นเรื่องที่ถูกฟ้องมากที่สุด รองลงมาเป็นเรื่องการพัสดุ สัญญาทางปกครอง และเรื่องการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ ละเมิด/รับผิดอย่างอื่น

คณะกรรมการธิการเห็นว่าศาลปกครองควรเร่งรัดการพิจารณาพิพากษาคดีให้เป็นไปตามคติพจน์ของศาลปกครอง "ถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม" ซึ่งเมื่อพิจารณาจากสถิติคดีในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ ที่ปรากฏในรายงานแล้ว เป็นปัญหาสำคัญที่ศาลปกครองควรหาแนวทางในการบริหารคดีให้มีประสิทธิภาพ เนื่องจากเป็นปัญหาที่สืบเนื่องมาตั้งแต่ปีงบประมาณก่อน ๆ และมีแนวโน้มที่จะสืบเนื่องไปปีงบประมาณถัดไปอีก

๒. จากรายงานการปฏิบัติงานของศาลปกครองและสำนักงานศาลปกครอง ประจำปี ๒๕๖๓ หน้า ๖๖ วิสัยทัศน์ พันธกิจ แผนแม่บทศาลปกครองระยะ ๒๐ ปี และแผนปฏิบัติการของสำนักงานศาลปกครองระยะ ๕ ปี วิสัยทัศน์ศาลปกครอง ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๘๐) อำนวยความยุติธรรมทางปกครองด้วยความเป็นธรรม รวดเร็ว ทันสมัย เพื่อเสริมสร้างธรรมาภิบาลในสังคม และเป็นศาลแห่งความเป็นเลิศ หรือเป็นคติพจน์ที่ว่า "เป็นธรรม รวดเร็ว ทันสมัย" พันธกิจที่ ๑ พิพากษาคดีและบังคับคดีด้วยความถูกต้อง เป็นธรรม รวดเร็วและเกิดสัมฤทธิ์ผล ทุกภาคส่วนในสังคมเข้าถึงการอำนวยความสะดวกทางปกครองได้ง่ายและทั่วถึง เป้าประสงค์หลัก/ตัวชี้วัดเป้าประสงค์หลัก ระยะ ๒๐ ปี ประกอบด้วย ๑) ทุกภาคส่วนในสังคมมีความเชื่อมั่นในระดับสูงต่อการอำนวยความสะดวกของศาลปกครอง ๒) การดำเนินงานและการอำนวยความสะดวกทางปกครองเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด

คณะกรรมการธิการเห็นว่าเมื่อพิจารณาถึงวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์หลักของศาลปกครอง ซึ่งมุ่งอำนวยความสะดวกทางปกครองด้วยความเป็นธรรม รวดเร็ว ทันสมัย ให้ทุกภาคส่วนในสังคมมีความเชื่อมั่นในศาลปกครองให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน ถือว่าเป็นความท้าทายของศาลปกครองเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องขับเคลื่อนให้ไปสู่วิสัยทัศน์ พันธกิจ สิ่งสำคัญคือจะดำเนินการอย่างไรให้เกิดผลเป็นรูปธรรมได้

๓. จากรายงานการปฏิบัติงานของศาลปกครองและสำนักงานศาลปกครองประจำปี ๒๕๖๓ หน้า ๒๕ นโยบายและทิศทางการดำเนินงาน "ปีแห่งการพัฒนาอำนวยความสะดวกทางปกครองให้เป็นไปตามมาตรฐานอันเป็นที่ยอมรับในระดับสากล"

คณะกรรมการธิการเห็นว่า เมื่อพิจารณาจากนโยบายและทิศทางการดำเนินงานของศาลปกครองแล้ว ศาลปกครองจึงควรผลักดันให้การดำเนินงานของศาลปกครองเป็นปีแห่งการพัฒนาการอำนวยความสะดวกทางปกครองให้ได้มาตรฐานและเป็นที่ยอมรับในระดับสากลอย่างแท้จริง

๔. จากรายงานการปฏิบัติงานของศาลปกครองและสำนักงานศาลปกครอง ประจำปี ๒๕๖๓ หน้า ๓๔ สรุปการชี้แจงต่อที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเกี่ยวกับกระบวนการปฏิบัติงานของศาลปกครองและสำนักงานศาลปกครอง ประจำปี ๒๕๖๒ ศาลปกครองได้ตอบประเด็นคำถามต่อที่ประชุม

สภาผู้แทนราษฎรในประเด็น จำนวนคดีที่เข้าสู่ศาลปกครองและคดีที่อยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลปกครองมีจำนวนมากแต่จำนวนตุลาการศาลปกครองมีจำนวนน้อย โดยศาลปกครองจะเร่งรัดพิจารณาคดีหรือการบริหารจัดการคดีค้างสะสมของศาลปกครอง โดยจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือบริหารจัดการคดีค้างสะสมกับประธานศาลปกครองสูงสุด กำหนดเป้าหมายการบริหารจัดการคดีค้างสะสมให้แล้วเสร็จมากกว่าร้อยละ ๗๐ ของสำนวนคดีค้างสะสมนั้น ศาลปกครองจึงควรดำเนินการให้เกิดผลสัมฤทธิ์เป็นรูปธรรม

๕. จากรายงานการปฏิบัติงานของศาลปกครองและสำนักงานศาลปกครองประจำปี ๒๕๖๓ หน้า ๔๕ สถิติการบังคับคดีปกครองในภาพรวมตั้งแต่เปิดทำการ - ๓๐ กันยายน ๒๕๖๓ ข้อพิจารณา คือ คดีที่เข้าสู่การบังคับคดีทั้งหมด จำนวน ๑๖,๘๒๐ คดี สามารถดำเนินการบังคับคดีแล้วเสร็จจำนวน ๑๓,๗๒๓ คดี หรือคิดเป็นร้อยละ ๘๑.๕๙ ซึ่งถือว่าศาลปกครองดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ศาลปกครองจึงควรรักษามาตรฐานดังกล่าวไว้และพัฒนากระบวนการต่อไป

๖. จากรายงานการปฏิบัติงานของศาลปกครองและสำนักงานศาลปกครองประจำปี ๒๕๖๓ หน้า ๕๘ การเสริมสร้างโอกาสในการเข้าถึงความยุติธรรมทางปกครอง

คณะกรรมการพิจารณาเห็นว่า การดำเนินการก่อสร้างอาคารศาลปกครองในส่วนของศาลปกครองสูงสุด (แห่งใหม่) และโครงการก่อสร้างอาคารที่ทำการศาลปกครองในภูมิภาค ศาลปกครองควรเร่งรัดดำเนินการให้การดำเนินการดังกล่าวเสร็จสิ้นภายในกำหนดระยะเวลา

๗. การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการคดีเป็นเรื่องที่ศาลปกครองควรดำเนินการให้เกิดผลโดยเร็วตามที่ศาลปกครองได้ดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่ออำนวยความสะดวกในการพิจารณาพิพากษาคดีปกครอง และปรับปรุงการให้บริการประชาชนเพื่อให้ได้รับความสะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น ทั้งในเรื่องระบบงานคดีปกครองอิเล็กทรอนิกส์ ระบบศาลปกครองอิเล็กทรอนิกส์และห้องพิจารณาคดีอิเล็กทรอนิกส์

ภายหลังจากที่คณะกรรมการได้แถลงผลการพิจารณาศึกษาแล้ว ประธานของที่ประชุมได้อนุญาตให้สมาชิกวุฒิสภาอภิปรายแสดงความคิดเห็นและมีข้อเสนอแนะ สรุปได้ว่า ตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๘ (ง) ปัจจุบันมีความคืบหน้าไปหลายเรื่อง ทั้งการออกเป็นกฎหมายและเป็นแนวทางปฏิบัติ กระบวนการยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพสามารถช่วยอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนด้วยความสะดวก รวดเร็ว และประหยัด ช่วยขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถแข่งขันกับนานาประเทศได้อย่างเหมาะสม สามารถแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำ ขณะเดียวกันยังได้กำหนดกลไกการขับเคลื่อนและติดตามประเมินผลที่ชัดเจน เพื่อนำไปสู่สังคมที่มีความสุข เป็นธรรม ประเทศชาติมีความสงบเรียบร้อย มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน เช่น ร่างพระราชบัญญัติกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรม พ.ศ. .... ถือเป็นปฏิรูปด้านกระบวนการยุติธรรมที่จะเข้ามาช่วยแก้ปัญหาเพื่อให้เกิดความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และการมีส่วนร่วมของประชาชน ศาลปกครองได้มีการเตรียมการหรือแนวทางการดำเนินงานในเรื่องนี้อย่างไร

การเสนอรายงานประจำปีของศาลปกครองและสำนักงานศาลปกครองล่าช้า จะมีแนวทางในการแก้ไขอย่างไร เนื่องจากจะทำให้ข้อมูลที่ได้รับไม่เป็นปัจจุบัน ข้อเสนอแนะที่ได้จากการพิจารณาจึงไม่ตรงกับข้อเท็จจริงในปัจจุบัน รายงานประจำปีควรจะมีการรายงานผลความคืบหน้าที่เกี่ยวกับประเด็นข้อสังเกตและข้อเสนอแนะของวุฒิสภาในปีที่ผ่านมาว่าได้ดำเนินการไปแล้วอย่างไร ในรายงานควรที่จะเพิ่มเติมสถิติข้อมูลการฟ้องร้องระหว่างประชาชนกับภาครัฐ และเจ้าหน้าที่รัฐกับรัฐด้วยเพื่อให้เห็นภาพด้านการดำเนินคดีชัดเจนมากยิ่งขึ้น สำหรับข้อมูลในรายงานที่ระบุว่ากระทรวงสาธารณสุขเป็นหน่วยงานมีเรื่องฟ้องร้องมากเป็นลำดับที่ ๓ ส่วนใหญ่เป็นคดีระหว่างประชาชนกับโรงพยาบาลหรือเจ้าหน้าที่รัฐกับโรงพยาบาล

ปัจจุบันสำนักงานศาลปกครองมีการทำโปรแกรมแอปพลิเคชันเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชน ในการคัดสำเนาคำสั่ง คำพิพากษาของศาลปกครอง ควรเพิ่มช่องทางให้ประชาชนสามารถคัดสำเนาคำแถลงการณ์ของตุลาการเจ้าของคดีได้ด้วย เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกอีกช่องทางหนึ่ง อย่างไรก็ตามยังมีประชาชนบางส่วนไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลทางเทคโนโลยีหรือแอปพลิเคชันได้ ดังนั้นศาลปกครองควรจะมีการเผยแพร่คดีหรือแนวคำวินิจฉัยที่สำคัญและเป็นประโยชน์ โดยไม่จำกัดเฉพาะทางอิเล็กทรอนิกส์เท่านั้นโดยเผยแพร่ผ่านไปยังโรงเรียน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตำบล อำเภอ เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลเหล่านี้ได้ นอกจากนี้สำนักงานศาลปกครองในฐานะหน่วยงานธุรการของศาลปกครองควรมีการรวบรวมคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่เป็นบรรทัดฐานโดยอาจให้คณะรัฐมนตรีมีมติให้หน่วยงานราชการและประชาชนใช้เป็นแนวทางปฏิบัติและเป็นช่องทางหนึ่งในการลดปริมาณคดีที่จะเข้าสู่ศาลปกครอง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อระบบราชการและประชาชนโดยรวม

คดีศาลปกครองที่ค้างจำนวนมากเป็นปัญหาสำคัญที่ยังแก้ไขไม่ได้ ปัจจุบันสถิติคดีค้างในกระบวนการยุติธรรมมีจำนวนมากกว่า ๒ ล้านคดี ทั้งนี้ ปัญหาความล่าช้าในการบริหารจัดการคดีไม่ได้เสียหายเฉพาะคู่กรณีที่รอผลการพิจารณาเท่านั้น แต่เสียหายถึงระบบการตรวจสอบการใช้อำนาจทางปกครองโดยศาลปกครอง เป็นเหตุให้คู่กรณีใช้เป็นเงื่อนไขยื่นฟ้องคดี เพื่อให้เกิดการเจรจาต่อรองผลประโยชน์กับผู้ที่ได้รับผลกระทบ และถูกยกเป็นเหตุผลการทำให้เกิดบริการสาธารณะที่ล่าช้า เป็นข้ออ้างให้หน่วยงานของรัฐไม่ปฏิบัติตามกฎหมายโดยไม่เคารพสิทธิผู้ฟ้องคดี และไม่ยอมรับหรือรอการพิจารณาตรวจสอบการใช้อำนาจโดยศาลปกครอง การบริหารจัดการคดีที่ค้างเป็นจำนวนมากจะมีแนวทางหรือวิธีดำเนินการอย่างไร หรือการให้ความรู้โดยการอบรมแก่ผู้บริหารภาครัฐ เอกชน และประชาชนเพื่อเป็นการป้องกันคดีที่จะเข้าสู่ศาลปกครองที่มากขึ้นอย่างไร

คดีศาลปกครองกลางที่มีคำพิพากษาเพิกถอนใบอนุญาตการก่อสร้างคอนโดหรูแห่งหนึ่งที่หน่วยงานรัฐได้อนุญาตให้ก่อสร้าง เนื่องจากทางเข้าออกมีความกว้างไม่เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด ส่งผลให้ประชาชนผู้เช่าซื้อคอนโดได้รับความเดือดร้อน ศาลปกครองควรมีแนวทางที่จะพิจารณาและดำเนินการในเรื่องนี้อย่างรวดเร็วเพื่อให้เกิดเป็นธรรมและคำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก

เลขาธิการสำนักงานศาลปกครอง (นางสมฤดี ธัญญสิริ) ได้ตอบชี้แจงสรุปได้ว่า เรื่องการดำเนินการของศาลปกครองจะรับไปนำเสนอต่อผู้บริหารของศาลปกครอง ส่วนในการดำเนินการของสำนักงานศาลปกครอง ประเด็นเรื่องอัตราคดีนั้น ด้วยปริมาณคดีที่เพิ่มมากขึ้นทุกปีและจำนวนตุลาการ

ที่มีน้อย สำนักงานศาลปกครองได้พยายามสรรหาตุลาการศาลให้มากขึ้นตามคำแนะนำของวุฒิสภา และจะสังเกตได้ว่ามีจำนวนคดีแล้วเสร็จมากขึ้นทุกปี ส่วนคดีค้างเก่านั้นจะพยายามเร่งรัดให้แล้วเสร็จ ในร้อยละ ๙๐ ของคดีค้างเก่า ส่วนการเสนอรายงานประจำปีล่าช้า สำนักงานจะรีบเสนอรายงานมาสภา ส่วนรายงานประจำปี ๒๕๖๔ และคำแถลงการณ์ของตุลาการเจ้าของคดีสามารถดึงข้อมูลได้จากเว็บไซต์ของสำนักงานศาล ประเด็นข้อสังเกต กรณีกระทรวงสาธารณสุข และ กรณี Ashton Asoke จะจัดส่งเอกสารและประสานงานส่วนงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

ที่ประชุมพิจารณารับทราบ

๖.๒ รายงานผลการปฏิบัติงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ (ตามมาตรา ๒๒ (๘) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๖๐)

ผลการพิจารณา

ในการพิจารณารายงานผลการปฏิบัติงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ ของที่ประชุมวุฒิสภา รองเลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้ง รักษาการแทนเลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้ง (นายแสวง บุญมี) กับคณะ ได้เข้าร่วมชี้แจงต่อที่ประชุมวุฒิสภา จากนั้น ประธานของที่ประชุมได้อนุญาตให้คณะกรรมการการเลือกตั้งร้องครหาต่อประธานวุฒิสภา ซึ่งประธานวุฒิสภามอบหมายพิจารณาศึกษารายงานดังกล่าว โดยรองประธานคณะกรรมการการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ คนที่หนึ่ง (นายกิตติ วะสีนนท์) ได้แถลงผลการพิจารณาศึกษาต่อที่ประชุม สรุปได้ว่า จากการพิจารณาศึกษารายงานผลการปฏิบัติงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ และการติดตามการดำเนินงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งและสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง พบว่าสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้มีการจัดโครงการหรือกิจกรรมเพื่อขับเคลื่อนการจัดการเลือกตั้งที่ประชาชนมีส่วนร่วมเป็นอย่างดี ซึ่งดำเนินการโดยศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย เช่น โครงการสร้างจิตสำนึกในการยับยั้งตระหนักรู้เรื่องภัยของการซื้อสิทธิ์ขายเสียง และการทุจริตการเลือกตั้ง เช่น กิจกรรมรณรงค์หมู่บ้านไม่ขายเสียง โครงการสร้างจิตสำนึกพลเมืองดีวิถีประชาธิปไตย กิจกรรมเสริมสร้างความเข้มแข็งและพัฒนาเครือข่าย เป็นต้น ดังนั้น ควรมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยให้ความสำคัญกับการสร้างเครือข่ายในการดำเนินการ เช่น ภาครัฐ ภาคประชาชน และภาคประชาสังคม เพื่อให้การดำเนินการดังกล่าวเกิดผลสัมฤทธิ์อย่างยั่งยืน

๑. ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะต่อปัญหาอุปสรรคที่สำคัญในการปฏิบัติงาน

๑.๑ การดำเนินการให้ได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา มีดังนี้

(๑) ประเด็นการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยในมาตรา ๑๐๗ ควรยกเลิกการเลือกในระดับอำเภอ อันจะทำให้กระบวนการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาเกิดประสิทธิภาพทั้งด้านระยะเวลา บุคลากรและงบประมาณ และควรขยายเวลาให้คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดวัน

เริ่มดำเนินการเพื่อเลือกจากเดิม “สามสิบวัน” แก้ไขเป็น “หกสิบวัน” นับแต่วันที่พระราชกฤษฎีกาดังกล่าวมีผลใช้บังคับ เพื่อให้มีระยะเวลาเพียงพอต่อการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบอย่างทั่วถึง

(๒) ประเด็นการเสนอแก้ไขพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๑ ในมาตรา ๔๒ ควรกำหนดให้มีเฉพาะการเลือกตนเองภายในกลุ่มในทุกระดับ และในมาตรา ๔๐ (๓) และมาตรา ๔๑ (๓) ควรให้ผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาแต่ละระดับและแต่ละกลุ่มลงคะแนนเลือกบุคคลในกลุ่มเดียวกันได้ไม่เกิน ๓ คน เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาที่มีคุณสมบัติเหมาะสมได้รับการเลือกมากขึ้น

(๓) การเสนอแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งและระเบียบสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการเลือกสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๕๗ ควรเพิ่มเติมรายละเอียดในข้อมูลแนะนำตัวของผู้สมัคร (ส.ว. ๑๘) ให้มากยิ่งขึ้น

๑.๒ การจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีดังนี้

- (๑) ควรเพิ่มจำนวนคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเป็น ๕ คน
- (๒) ควรเพิ่มจำนวนคณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งเป็นไม่น้อยกว่า ๗ คน
- (๓) ควรกำหนดหมายเลขผู้สมัครเพียงหมายเลขเดียวทั้งประเทศ
- (๔) ควรลดระยะเวลาการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้น้อยลง เป็นเวลาตั้งแต่ ๐๘.๐๐ - ๑๕.๐๐ นาฬิกา หรือตั้งแต่เวลา ๐๘.๐๐ - ๑๖.๐๐ นาฬิกา
- (๕) ควรยกเลิกบทบัญญัติตามมาตรา ๑๐๗ ในส่วนของการใช้สิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งเพื่อประหยัดงบประมาณ

๑.๓ ควรยกเลิกการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการเลือกตั้ง เนื่องจากเห็นว่าการปฏิบัติหน้าที่ไม่ต่อเนื่องและไม่คุ้มค่างบประมาณ ประกอบกับผู้ตรวจการเลือกตั้งมิได้มีภูมิสำเนาในจังหวัดที่แต่งตั้งทำให้ไม่คุ้นเคยพื้นที่ซึ่งทำให้การดำเนินการตรวจสอบการกระทำความผิดเป็นไปได้ยากลำบาก

๒. ข้อเสนอแนะเพื่อการแก้ไขปัญหาและพัฒนาประสิทธิภาพ มีดังนี้

- ๒.๑ ควรเผยแพร่รายงานประจำปีให้ประชาชนทุกกลุ่มเข้าถึงผ่านเว็บไซต์ได้สะดวก
- ๒.๒ ควรนำเครื่องลงคะแนนอิเล็กทรอนิกส์ไปใช้ในการเลือกตั้ง เริ่มจากการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น

๒.๓ ควรแก้ไขพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ ในประเด็นเกี่ยวกับเงินทุนหมุนเวียนกองทุนพรรคการเมืองหรือการส่งเสริมและขจัดปัญหาการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง Primary Vote

๒.๔ ควรนำระบบประเมินผลภาครัฐราชการแบบบูรณาการ (GES) มาใช้ประเมินผลการทำงาน

๓. ข้อเสนอแนะต่อการจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของ กกต. ในปีถัดไป มีดังนี้

- ๓.๑ ควรเสนอรายงานผลการปฏิบัติงานภายใน ๑๘๐ วันนับแต่วันสิ้นปีงบประมาณ

๓.๒ ควรเพิ่มบทสรุปผู้บริหารเพื่อเป็นการสรุปสาระสำคัญของรายงานผลการปฏิบัติงานคณะกรรมการการเลือกตั้งอันจะทำให้เอกสารมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และทำให้ผู้อ่านได้ทราบสาระสำคัญอย่างครบถ้วน กระชับ และเข้าใจง่าย

๓.๓ ควรเพิ่มข้อมูลเพื่อให้ทราบความเชื่อมโยงของยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รวมทั้งเพิ่มเติมแผนผังความเชื่อมโยงของแผนแต่ละระดับด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

๓.๔ ควรเพิ่มผลการปฏิบัติงานที่สำคัญ เช่น ผลประเมินความพึงพอใจการให้บริการหรือผลการดำเนินงานเชิงคุณภาพ

๓.๕ ควรเพิ่มรายละเอียดโครงการหรือกิจกรรมที่ชะลอหรือยกเลิก

๓.๖ ควรระบุรายละเอียดของการดำเนินคดีให้ชัดเจน

๓.๗ ควรเพิ่มผลการปฏิบัติงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด

๓.๘ ควรเพิ่มข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการของพรรคการเมืองในกิจกรรมต่าง ๆ

๓.๙ ควรเปรียบเทียบผลการใช้จ่ายงบประมาณและผลการดำเนินงานอย่างน้อย ๓ ปี

๓.๑๐ ควรมีการแสดงรายละเอียดของเงินสะสมเหลือจ่ายให้ชัดเจนว่ามีจำนวนเท่าใดนำไปใช้จ่ายในการดำเนินการใด มียอดคงเหลือเท่าใด และมีแผนในการใช้จ่ายระยะต่อไปอย่างไร ในรายงานผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ภายหลังจากที่คณะกรรมการได้แถลงผลการพิจารณาศึกษาแล้ว ประธานของที่ประชุมได้อนุญาตให้สมาชิกวุฒิสภาอภิปรายแสดงความคิดเห็นและมีข้อเสนอแนะ สรุปได้ว่า การได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาตามบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญในสัดส่วนที่เลือกกันเองที่ดำเนินการตั้งแต่ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับประเทศ โดยเฉพาะระดับอำเภอที่ผ่านมาพบว่ามีค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมาก ดังนั้น ควรลดค่าใช้จ่ายในการสรรหาผู้แทนระดับอำเภอ หรือมีฉะนั้นควรยกเลิกการสรรหาในระดับอำเภอ หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกกันเองซึ่งกำหนดมิให้ผู้สมัครแต่ละกลุ่มเลือกบุคคลในกลุ่มเดียวกันนั้น อาจจะไม่เป็นผลดีเนื่องจากผู้เลือกและผู้ถูกเลือกไม่ได้อยู่ในสาขาอาชีพเดียวกันจึงไม่รู้ถึงคุณสมบัติของบุคคลที่ตนจะเลือก การกำหนดให้สมาชิกวุฒิสภาจะต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ ตามมาตรา ๑๐๗ ของรัฐธรรมนูญ ควรจะมีการตรวจสอบความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ของผู้สมัครอย่างเข้มงวดเพื่อมิให้เกิดปัญหาเรื่องคุณสมบัติในภายหลัง อย่างไรก็ตาม การที่สรรหาในระดับอำเภอได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญหากยกเลิกจะต้องมีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๔๗ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ กำหนดว่า พรรคการเมืองซึ่งประสงค์จะส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใด ต้องมีสาขาพรรคการเมืองหรือตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัดที่มีเขตพื้นที่รับผิดชอบในเขตเลือกตั้งนั้น การส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใดให้พรรคการเมืองส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งจากผู้ซึ่งได้รับเลือกจากสาขาพรรคการเมืองหรือตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัดที่มีเขตพื้นที่รับผิดชอบในเขตเลือกตั้งนั้น เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง ในเรื่องดังกล่าวนี้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งมีการเตรียมการ

เพื่อดำเนินการอย่างไร นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ ก. (๓) ได้กำหนดกลไกที่กำหนดความรับผิดชอบของพรรคการเมืองในการประกาศนโยบายที่มีได้วิเคราะห์ผลกระทบ ความคุ้มค่า และความเสี่ยงอย่างรอบด้าน กรณีที่พรรคการเมืองประกาศนโยบายหาเสียงในเลือกตั้งและไม่สามารถปฏิบัติได้ คณะกรรมการการเลือกตั้งจะกำหนดกลไกหลักเกณฑ์ที่จะเป็นแนวทางปฏิบัติในเรื่องนี้อย่างไร กรณีที่ร่างพระราชบัญญัติกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรม พ.ศ. .... กำหนดให้มีหน่วยงานด้านกระบวนการยุติธรรม ๑๐ หน่วยงาน คณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งมีหน้าที่สืบสวน สอบสวน การให้ใบแดงใบเหลืองแก่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย การระงับ ยับยั้ง ยกเลิกเปลี่ยนแปลง หรือยุบพรรคการเมือง ควรที่จะเป็นหน่วยงานด้านกระบวนการยุติธรรมตามกฎหมายดังกล่าว

ศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยในตำบล สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งปัจจุบัน มีการขับเคลื่อนในพื้นที่ มีการจัดสรรงบประมาณ และการบูรณาการร่วมกับหน่วยงาน รวมถึงปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น รวมถึงการใช้จ่ายเงินกองทุนเพื่อพัฒนาการเมืองมีหลักเกณฑ์ในการจัดสรรกองทุนให้พรรคการเมืองอย่างไร คณะกรรมการการเลือกตั้งควรสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานและประชาชน เพื่อขจัดปัญหาการซื้อสิทธิขายเสียงของการเลือกตั้งในทุกระดับ ควบคุมการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยสุจริต เทียบธรรม และเป็นไปตามกฎหมาย การให้ความรู้แก่ประชาชนเป็นเรื่องที่สำคัญ จะทำให้ประสบความสำเร็จและเป็นองค์หลักในการพัฒนาประชาธิปไตย โดยเฉพาะการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรถือว่ามีความสำคัญที่มีบทบาทอันเป็นรากฐานของประชาธิปไตย ควรจะมีวิธีการใหม่ๆ เพื่อให้ได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ดีเข้าสู่สภา ควรจัดทำคู่มือสำหรับประชาชนได้ทราบถึงวิธีการที่ถือว่าเป็นการทุจริตในการเลือกตั้ง เช่น ลักษณะใดเป็นการซื้อเสียงล่วงหน้า หรือสัญญาว่าจะให้

ทั้งนี้ ในการพิจารณารายงานผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการการเลือกตั้ง มีสมาชิกเสนอว่ากรรมการการเลือกตั้งควรที่จะเข้าร่วมประชุมวุฒิสภาในการพิจารณารายงานประจำปี ด้วยตนเอง เพื่อแถลง ชี้แจง และรับฟังข้อเสนอแนะจากที่ประชุมวุฒิสภา

รองเลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้ง รักษาการแทนเลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้ง (นายแสวง บุญมี) ได้ตอบชี้แจงสรุปได้ว่า การเลือกตั้งที่สุจริตเที่ยงธรรม การซื้อสิทธิขายเสียง การพิจารณาสำนวน และการแสวงหาพยานหลักฐาน เป็นเรื่องยาก ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ได้นิ่งนอนใจ พยายามประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งประชาชน เพื่อลดปัญหาการซื้อสิทธิขายเสียง กรณีการพรรคการเมืองที่ดีและมีความพร้อม คณะกรรมการการเลือกตั้งได้มีการประสานงานกับพรรคการเมืองต่างๆ เพื่อให้พรรคการเมืองเข้มแข็งและเป็นมาตรฐานเดียวกัน เช่น การอบรม สัมมนา จัดทำคู่มือ รวมทั้งการตั้งกลุ่มในไลน์ (Application line) เป็นต้น นอกจากนี้ คณะกรรมการการเลือกตั้งมีกลไกดูแลพรรคการเมืองที่มีนโยบายหลอกลวงประชาชน โดยการให้ข้อมูลแก่ประชาชนอย่างถูกต้องในการออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้ง ส่วนการจัดการกองทุนพรรคการเมือง จะมีการจัดสรรตามส่วนของพรรคการเมือง เช่นเงินบริจาค การอุดหนุนเงินภาษีให้พรรคการเมือง เงินสนับสนุนพรรคการเมือง เป็นต้น และคณะกรรมการการเลือกตั้งจะมีการประสานกับพรรคการเมือง

ต่าง ๆ เพื่อให้แบ่งเงินไปตามสาขาพรรค หรือตัวแทนพรรค เพื่อรองรับการเลือกตั้งแบบระบบการ
คัดเลือกผู้สมัครขั้นต้น (Primary Vote)

รองประธานวุฒิสภา คนที่สอง (นายศุภชัย สมเจริญ) ให้ข้อเสนอแนะในฐานะอดีตประธาน
คณะกรรมการการเลือกตั้ง ชุดที่ ๔ ว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งได้มีหนังสือชี้แจงข้อเสนอแนะ
และข้อคัดค้านของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ....
กรณีเครื่องออกเสียงลงคะแนนอิเล็กทรอนิกส์ ว่าหากพิจารณาตามมาตรา ๘๔ วรรคสอง
แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑
จะสามารถกระทำได้ ส่วนการใช้เลขเดียวทั่วประเทศแบบแบ่งเขต ก็กระทำได้เช่นกัน เพราะตาม
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๙๐ ไม่ได้กำหนดถึงรายละเอียดถึงหมายเลข เพียงแค่ระบุถึง
เรื่องการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขต และแบบบัญชีรายชื่อเท่านั้น

ที่ประชุมพิจารณารับทราบ

(๗) เรื่องอื่น ๆ

(ไม่มี)

เลิกประชุมเวลา ๑๗.๐๐ นาฬิกา

สำนักงานการประชุม
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

